

EL

ENTREVISTA ■

Stefano Cingolani: "No hi ha res pitjor que no saber. O saber mentides"

MÚSICA ■

El salt 'Universal' de Judit Neddermann en el seu quart disc

ECONOMIA ■

L'helicòpter monetari, o com engegar la màquina de fer diners

MAGAZÍN

Divendres, 3 d'abril de 2020

'MADE IN CATALONIA'

Catalunya històricament ha estat mancada de grans multinacionals pròpies

FREDERIC BALLELL/ARXIU FOTOGràFIC DE BARCELONA

ENTREVISTA

STEFANO
CINGOLANI

"No defensem una veritat única, sinó la seriositat en la historiografia"

Abans de l'esclat de la crisi del coronavirus, que ha acaparat l'actualitat, aquest assaig alimentava un considerable debat intel·lectual. Es tracta de 'Pseudohistòria contra Catalunya' (Eumo Editorial), on vuit autors posen en qüestió, pel seu poc rigor, tant les teories espanyolistes que neguen la singularitat de Catalunya com les de l'Institut Nova Història sobre una gran conspiració per amagar-la. Stefano Cingolani, medievalista italià afincat a Catalunya, és un dels especialistes que ha participat en el llibre.

Text: Natàlia Peix / Jordi Vilarrodà
Fotografies: Oriol Duran (Hermes Com.)

Catalunya no va existir fins al Tractat de Corbeil de l'any 1258 i era un apèndix d'Aragó. Cristòfor Colom, Miguel de Cervantes o Marco Polo o el Cid eren catalans. Són afirmacions que provenen, en un cas, de la historiografia espanyolista, i en l'altre, dels que s'agrupen en l'anomenat Institut Nova Història liderat per Jordi Bilbeny. Però tant en un cas com en l'altre, pertanyen a la pseudohistòria. Així ho defensen els autors del llibre coordinat per Vicent Baydal i Cristian Palomo, que desmunten aquests relats.

Per què han decidit fer ara aquest llibre enfrontant-se a uns discursos que ja fa uns anys que s'estan difonent?

Sobretot per la part de l'Institut Nova Història, perquè estava prenent massa volada. Havia estat ignorat, com si fos una cosa que hagués de morir de seguida, i hi ha un moment donat en què es va decidir fer un llibre perquè pensàvem que s'havia de desmuntar. Calia parar aquesta follia. Després es va ajuntar amb la necessitat de contrarestar la part espanyolista, perquè també ha sortit molt arran del procés. Són visions contràries i totes dues, manipuladores. Totes dues entenem que van contra Catalunya, tal com subratlla el títol.

Consideren que tots dos són perillosos per al coneixement rigorós de la història?

Tots dos acaben per ser-ho, cada un a la seva manera. La part espanyolista, ja sabem qui té al darrere i com influeix de manera més o menys velada en el discurs públic, en els polí-

tics i en els mitjans. En el cas de l'INH és una influència més soterrada, tot i que ha sortit també en mitjans públics catalans i ha tingut una influència en les opinions d'algunes personalitats. És perillós perquè, en el fons, no hi ha res pitjor que no saber. O saber mentides, coses que no tenen ni cap ni peus.

Per què pot haver tingut aquesta repercussió?

Seria una pregunta per a sociòlegs, però les conspiracions agraden molt, la gent es deixa atreure per aquestes teories. Segurament hi ha també una certa frustració en el país, la que es produeix després del referèndum de l'Estatut. Les dates coincideixen, més o menys, amb l'auge de la nova història amb el procés polític. Hi ha frustració contra la repressió espanyola, la sensació de ser un país petit... I el més greu és que el terreny on triomfa aquest discurs és el de la ignorància, una ignorància forçada perquè durant la dictadura es va explicar poc i malament la història del país, o es va explicar molt malament. Després no sé com s'ha fet perquè jo vivia a Itàlia i no aquí. D'una banda, doncs, tenim un profund desconeixement de què és la història i com funciona l'historiador, i de l'altra, la necessitat i les ganes de ser grans.

Una crítica que fan als pseudohistoriadors és que utilitzen el *cherry picking* ('recollir cireres', aproximadament). Què és això?

Vol dir agafar unes dades, descontextualitzar-les i utilitzar-les de manera manipulada. És a dir, si jo trobo una cirera de color blau, i només t'ensenyo aquesta, pots pensar que totes les cireres són blaves, oi? Aquest és un sistema que fan servir sovint. Com en el seu

Sis dels vuit coautors del llibre, el dia de la presentació a la llibreria La Central de Barcelona (foto: Eumo Editorial)

Quan Jordi Bilbeny, llicenciat en Filologia, va començar fa anys a parlar de les teories sobre la catalanitat de Cristòfor Colom, que no eren només seves, va obtenir un cert predicament. L'any 2007, va impulsar la creació de l'anomenat Institut Nova Història, a través del qual donaria difusió a les seves tesis i les d'altres autors –molts d'ells no historiadors– que abonaven la idea d'una gran conspiració per amagar el brillant passat de Catalunya. Amb algunes excepcions, la historiografia acadèmica es va limitar a ignorar-lo, però ara un grup d'autors s'ha decidit a publicar *Pseudohistòria contra Catalunya*, aquest llibre combatu que carrega frontalment contra Bilbeny i la seva escola, a qui retreuen la tergiversació de dades i documents, espigolats amb la intenció de demostrar la seva pretesa teoria. A l'altre plat de la balança, retroalimentant-se, hi situen la historiografia neo-

franquista que intenta desmuntar qualsevol argument que demostrï la personalitat diferenciada de Catalunya al llarg de la història. Els autors del llibre són Vicent Baydal, Xevi Camprubí, Stefano M. Cingolani, Guillem Fornés, Cristian Palomo, Cèsar Sánchez, Lluís Ferran Toledano i Alberto Velasco, i l'editorial on va trobar soplug la seva iniciativa va ser Eumo, a Vic. La seva directora, Montse Ayats, explica que “els autors van buscar una col·lecció de referència per als historiadors”. I aquesta és, justament, la col·lecció Referències, amb un consell editorial del que formen part historiadors del prestigi de Joaquim Albareda, Josep M. Salrach o Francesc Vilanova Vila-Abadal. Per a Ayats, és important que hi hagi llibres com aquest “que traslladin a la societat els coneixements dels acadèmics”, i, en aquest cas, amb “una reivindicació del rigor en la recerca historiogràfica”.

discurs sobre Marco Polo: “Sempre s'ha dubtat que Marco Polo existís...”, diu un historiador anglès. I només se cita aquesta frase. La segona part de la sentència deia que també hi ha, per altra banda, molts testimonis que el famós viatger va existir i va fer tot el que sabem. Si prenc només la primera part, i li dono la pàtina que ho ha dit una autoritat, faré que molta gent s'ho cregui.

Això és el que ha fet l'Institut Nova Història, sobretot. La part espanyolista, com ho articula?

La part espanyolista, la que s'analitza en el llibre, pretén ser més acadèmica. No parlem d'uns aficionats. Són discursos més estructurats... que no vol dir que siguin certs. Estem parlant d'historiadors que forcen els fets i les evidències per ideologia. Si són aragonesos, per exemple, per reforçar la preeminència d'Aragó respecte a Catalunya en el conjunt de la corona d'Aragó. Si són espanyols en general, per donar la idea de la *nación más antigua de Europa* i mantenir viva la visió franquista que els diferents regnes medievals havien necessàriament d'unir-se i coincidir per formar la gran Espanya.

Com es mesura l'objectivitat en la historiografia, que és una altra de les qüestions que surt en el llibre?

L'objectivitat és sempre difícil de mesurar en qualsevol àmbit. En el cas de la història, com a mínim pots comprovar que la feina de base estigui ben feta. La història s'escriu a partir de la documentació, dels relats antics. I d'una tradició històrica que ha donat unes interpretacions que pots seguir, pots aprofundir o pots revisar, però d'entrada hi ha d'haver una base de documents d'arxius, d'arqueologia, de narracions... tot compaginat. Després vindrà la teva capacitat analítica com a historiador, d'intentar donar un significat a

“Els espanyolistes intenten mantenir la visió que els diferents regnes medievals havien necessàriament d'unir-se i coincidir per formar la gran Espanya”

aquests fets. Però els fets són objectius.

Com s'està rebent el llibre? Jordi Bilbeny ha dit que vostès són gent poc preparada.

Ho estic seguint poc, perquè no tinc Twitter, que és on s'està donant la batalla dura. És evident que has de desqualificar l'enemic en el moment que aquest ha dit que ets un incompetent i un xarlatà. Qui ens ha de dir que som poc qualificats? N'hi ha de joves, més joves que jo, però estan sobradament qualificats. Qui està en contra del llibre? Jo he vist que està en contra de la iniciativa la gent que té un prejudici antiacadèmic. Que fins i tot sense haver llegit res de Bilbeny i dels seus defensors l'existència de possibilitats alternatives, la no-existència d'una veritat única. És que no defensem la veritat única, perquè no existeix! Defensem la seriositat de la investigació.

Des de la part espanyolista es nega l'entitat de la Catalunya medieval i moderna, és a dir, l'exis-

tència de la nació. De l'altra part, es presenta la Catalunya d'aquestes èpoques com una potència de primer ordre que Castella hauria *robat*. Com ha estat en realitat?

Ni l'una ni l'altra. Des del punt de vista espanyolista, serveix dir que Catalunya no té una entitat pròpia per frustrar qualsevol legitimitat històrica en el passat de la independència de Catalunya. En el cas de l'Institut de Nova Història, si de debò Catalunya hagués tingut aquest gran imperi universal i tots els genis, potser seríem nosaltres que hauríem de demanar perdó a l'Amèrica Llatina per la invasió, la conquesta i les matances d'indígenes. I si els *men in black* ens haguessin esborrat completament la memòria, potser és que els catalans seríem els més simples del món, no? Arriben els castellans, que segons la seva visió són els més inútils del món, i t'ho pispem? És que no tindria sentit!

Però Catalunya va tenir entitat política?

Catalunya va ser una entitat política i un estat que es va anar formant en el temps en la seva memòria i la seva identitat. Va ser governada per unes institucions independents i formava part d'una Corona d'Aragó manada pel mateix rei però on cada territori tenia la seva personalitat: el seu parlament i les seves lleis.

Vostè ha treballat, per exemple, en el capítol que parla del Cid i rebut les tesis de Lluís Maria Mandado sobre aquest personatge. Diu que, en realitat, l'Institut Nova Història el que ha fet és apropiari-se de mites castellans...

Tot el discurs del senyor Mandado és una mena de joc de cartes que no saps mai on t'està portant. Les fonts no existeixen, els documents no existeixen, i l'única cosa que compta és com decideix ell que les coses han de funcionar. No s'aguanta per enlloc. Però el que destaco i em sembla fonamental és que ens estan espanyolitzant! La *nova història* agafa tota la història castellana, amb la qual cosa ens espanyolitzen.

I Cristòfor Colom? Era català o no? Tot va començar per aquí. Ells ja han identificat que era el cavaller barceloní Joan Colom i Bertran, i vostès diuen que l'any 1492 aquest personatge ja havia mort. Quins són els documents que ho acrediten?

És un capítol llarg, precisament perquè l'origen de tota la construcció de Bilbeny és el seu llibre sobre Cristòfor Colom. Tot i que la *barcelonitat* del navegant és una tesi més antiga. És un estudi més acadèmic, i treballa sobre documentació. El problema és que per ignorància o manipulació, aquesta documentació no se sap llegir. S'inventa, per exemple, que el cavaller Joan Colom no és mort quan ho és! La forma *quondam* amb què s'hi refereixen els documents significava 'difunt'. Però ell decideix que és una altra cosa: que és una *mort civil*, que s'exilia, que torna... Però aquest teòric Colom ja havia mort 10 anys abans de la conquesta.

En el cas del monestir de Sixena, si no fos per la tergiversació de determinada historiografia aragonesa, podria haver-hi hagut un pronunciament amb arguments tècnics en els litigis de les obres?

A part de la impossibilitat de moure els frescos, que és una raó purament tècnica, la resta és una qüestió jurídica. La defensa sempre ha aportat proves que són les que corresponen a la història tal com es pot reconstruir, però a l'aragonesisme més anticatalà li ha vingut bé manipular els fets per acusar l'anarquisme català d'haver cremat el monestir i per invalidar les proves de la venda de les peces del Museu de Lleida o del MNAC per part de les monges. I si és un tribunal d'Osca qui decideix sobre els fets, hi pesen raons polítiques i no jurídiques. No sé si la sentència es podrà revertir.

REPORTATGE

PER QUÈ HI HA POQUES GRANS MULTINACIONALS CATALANES?

Interior dels tallers de La Maquinista, a principis del segle XX, una de les històriques multinacionals catalanes que es van perdre

Fa uns anys es va fer popular el concepte de *butxaca* per designar les empreses catalanes amb activitat a l'estranger, cada vegada més nombroses. Del que Catalunya encara està mancada és de multinacionals pròpies de grans dimensions.

Text: Marc Gascón
Fotografia: Frederic Ballell/Arxiu Fotogràfic de Barcelona/EL 9 NOU

Per entendre el perquè de la dificultat dels catalans a l'hora de bastir grans corporacions internacionals, podem revisar la trajectòria d'algunes de les empreses més emblemàtiques del país i veure què va impossibilitar la seva consolidació. Abans, però, cal superar la primera dificultat: definir el concepte de *gran multinacional*. Sovint es fan servir com a indicadors del mida d'una empresa la facturació, el nombre de treballadors o el nombre de països on fa negocis, però el que realment defineix una gran empresa és la seva rellevància dins del seu sector a escala mundial. És el que és conegut com a *keyplayer* global. D'aquesta mena d'empreses a Catalunya n'hi ha algunes com ara Roca, Puig, Fluidra o Grifols. N'hem tingut d'altres com Chupa Chups o Ficosa, que malauradament han acabat passant a mans d'empreses de fora.

Al llarg de la història de Catalunya, els emprenedors locals han creat múltiples empreses candidates a esdevenir corporacions globals, però per diversos motius no ho han aconseguit. Una va ser l'empresa metal·lúrgica La Maquinista Terrestre i Marítima, fundada l'any 1855 per membres de l'alta burgesia barcelonina amb l'ànim de construir locomotores i vaixells a vapor a gran escala. La tecnologia del vapor va arribar a Catalunya l'any 1832 de la mà d'enginyers vinguts de fora, com l'anglès Michael de Bergue. Ell i el seu pare es van instal·lar a Barcelona per posar en marxa la primera màquina de vapor a l'empresa Bonaplata, Vilaregut, Rull i Cia. Aquella primera fàbrica a vapor va ser cremada intencionadament pocs anys després de posar-se en marxa. Michael de Bergue va romandre

a Catalunya, on tindria un paper clau en la difusió de la tecnologia del vapor, participant com a enginyer en l'arrencada de múltiples fàbriques, algunes de tan conegudes com La España Industrial. L'única part de la fàbrica Bonaplata que es va salvar del foc va ser el taller mecànic, que tindria continuïtat com a empresa metal·lúrgica i que amb el temps seria una de les llavors de La Maquinista Terrestre i Marítima. Tot i gaudir d'una llarga existència, La Maquinista mai va satisfer les expectatives dels seus fundadors ni va estar a l'alçada de les seves competidores europees. Avui, l'antic solar de l'empresa a Barcelona l'ocupa un centre comercial i com a llegat només en queda una fàbrica de trens al Vallès, integrada dins del grup francès Alstom.

Recentment s'ha publicat un llibre que explica la història d'un altra empresa mítica, la fabricant de cotxes Hispano Suïça, fundada a Barcelona l'any 1904. El lideratge empresarial de Damià Mateu i la genialitat mecànica de l'enginyer suís Marc Birkgigt van portar ràpidament l'empresa al cim tecnològic de la indústria de l'automòbil i dels motors d'aviació a escala mundial. Només sis anys després de néixer ja tenia una segona fàbrica a França. D'això se'n diu internacionalitzar-se ràpid!. L'any 1929 el fundador de

Instal·lacions de Grifols, a Parets del Vallès

Ficosa, a Mollet del Vallès, abans d'instal·lar-se Idneo, el 2017

l'empresa Citroën, llavors una marca ja molt coneguda, va voler visitar la Hispano Suiza de Barcelona. Evidentment, s'hi va desplaçar amb cotxe. A la frontera, la policia li va preguntar el seu nom i quan el va sentir l'agent li va dir: "Li pregunto pel seu nom, no per la marca del seu cotxe". L'empresari francès va respondre que Citroën era el seu cognom i que el seu cotxe era un Hispano Suiza. Sense cap dubte, La Hispano Suiza va arribar a ser un referent global i l'empresa tenia tots els ingredients per esdevenir una gran multinacional. Malauradament, va entrar en crisi durant els primers anys de la dictadura franquista i va acabar venent el negoci a l'Estat. Per què La Maquinista no va esdevenir la Siemens catalana ni La Hispano Suiza la Ford o la Rolls-Royce del sud d'Europa? Siemens es va fundar el 1847, pocs anys abans que La Maquinista. La Ford es va crear l'any 1903 i Henry Royce va construir el seu primer motor l'any 1904, el mateix any que es va fundar la Hispano Suiza. Tant Ford com Rolls Royce són avui grans multinacionals, la primera com a fabricant de cotxes i la segona com a productora de motors d'avió. En canvi, la Hispano Suiza, que com a empresa continua existint simbòlicament, és només un record nostàlgic. Després d'anys d'inactivitat, fa poques setmanes, els seus actuals propietaris van fer un exercici de melancolia presentant un vehicle elèctric de superluxe: el Carmen Boulogne. En van fabricar cinc unitats.

Què ha marcat la diferència de trajectòries de les empreses catalanes? El debat entre historiadors i economistes sobre les causes del malaguanyat potencial de les empreses de casa nostra continua obert: el baix poder adquisitiu dels consumidors espanyols, la manca de protecció aranzelària per part del govern, els elevats costos ener-

gètics, la manca d'infraestructures de transport, l'absència d'un parc de proveïdors adequat, el difícil accés al finançament i la manca de mà d'obra qualificada són algunes de les causes que es discuteixen. Tots aquests inconvenients són reals, però cap no és determinant a l'hora d'explicar la històrica mancança d'empreses catalanes globals. Moltes empreses d'altres països s'han trobat amb limitacions semblants i han pogut prosperar. A més, avui en dia molts dels inconvenients del passat continuen existint i, malgrat tot, comencem a tenir grans empreses catalanes d'abast planetari com les que he esmentat anteriorment. D'entre totes, en destaca la biotecnològica Grifols, una de les líders mundials de la indústria d'hemoderivats, un sector intensiu en capital i en coneixement. Des dels seus inicis, que es remunten a l'any 1909, Grifols ha superat la debilitat del mercat espanyol, la manca de matèries primes, la dificultat de trobar personal tècnic, els elevats costos energètics i de finançament. La major part de la matèria prima –tan complexa de gestionar com és la sang humana– l'ha de buscar fora del país. Tampoc ha gaudit d'una protecció especial dels governs de Madrid. Malgrat tot, avui Grifols ocupa 24.000 treballadors, factura 4.500 milions d'euros i el que és més important: és un referent tecnològic mundial del seu sector. Fa uns anys Wikileaks va revelar que entre els pocs actius que el govern dels Estats Units considera estratègics a Espanya hi ha aquesta empresa catalana. Quin és el secret de l'èxit de Grifols que no van saber trobar La Maquinista, La Hispano Suiza i tantes altres empreses de casa nostra? El lideratge en el llarg termini. La família Grifols ha tingut la sort o el mèrit de mantenir-lo durant generacions, igual que les famílies Roca o Puig, que donen nom a empreses centenàries. Un lideratge de qualitat a llarg termini permet especialitzar les companyies i dotar-les de vocació exterior. El gran salt dimensional de Grifols comença quan s'enfoca en la producció de plasma i les seves fraccions. El següent pas va ser fer el salt als mercats internacionals i acabar comprant l'empresa nord-americana Talecris l'any 2010.

El mateix va fer Roca, amb 24.000 treballadors, 82 fàbriques i vendes en 170 països. Va anar venent-se les divisions no estratègiques com la de calderes i va comprar la multinacional suïssa Laufen. Des dels seus inicis, La Maquinista va tenir múltiples accionistes amb interessos diversos i es va dedicar a fer una mica de tot: baranes, premses d'oli, ponts, locomotores... La Hispano Suiza va créixer exponencialment sota la batuta del tàndem format pels seus dos principals promotors –Mateu i Birkigt– però la mort del primer poc abans de l'esclat de la Guerra Civil i el fet que l'empresa mai va tenir clar si volia dedicar-se als cotxes, als camions o als motors d'avió van portar-la fins a una situació econòmica prou dolenta

per fer-la vulnerable a les pressions del règim franquista, que volia nacionalitzar-la. De les experiències passades en cal aprendre. Des de fa segles les empreses catalanes han mostrat prou dinamisme per aprofitar les oportunitats que el progrés tecnològic ha anat generant i alhora capacitat per atreure talent de fora: amb el vapor va arribar a Catalunya Michael de Bergue, amb el motor de combustió Marc Birkigt i amb l'electricitat el nord-americà Frederick S. Pearson. Malgrat tot, multitud d'empreses no han pogut consolidar-se i créixer globalment i han acabat desapareixent, sigui tancant o venent-se a empreses estrangeres.

La manca de lideratge amb ambició internacional és la clau de molts d'aquests fracassos empresarials. Chupa Chups es va vendre al grup italià Perfetti només tres anys després de la mort del seu fundador. En el moment de la seva venda Chupa Chups enviava els seus productes a més de 100 països, és a dir, era una marca global. Un cas semblant va passar amb Ficosa, una autèntica multinacional global catalana dedicada a fabricar components per a vehicles. Va començar a tenir problemes quan les dues famílies fundadores es van enfrontar. Finalment, la japonesa Panasonic va comprar-ne una participació majoritària. Ficosa facturava 1.100 milions d'euros i tenia fàbriques repartides per tot el món. Quines són les empreses catalanes actuals amb potencial per entrar a l'Olimp de les grans corporacions mundials? Dos fenòmens –la globalització i internet– han permès l'aparició de noves empreses. Com en les onades tecnològiques precedents –la del vapor, el motor de combustió o l'electricitat– ha tornat a posar-se de relleu la gran capacitat de Catalunya per atraure talent de fora. Dues grans empreses catalanes de distribució, com són Mango i Desigual, amb xarxes de venda a escala mundial, van ser creades per emprenedors vinguts de fora: el turc Isak Andic i el suís Thomas Meyer, respectivament. Per altra banda, internet ha permès l'aparició d'empreses candidates a esdevenir grans multinacionals com Glovo, valorada en més de mil milions d'euros i amb presència a multitud de països i també l'empresa de comerç electrònic gironina Tradeinn, cofundada pel figurenc d'origen taiwanès Dídac Lee, que l'any passat va facturar 190 milions d'euros venent material esportiu. Fins i tot una petita empresa de cinema en *streaming* com Filmin, malgrat tenir encara una facturació reduïda pot somiar, si s'especialitza, a competir amb gegants com Netflix. Es podran consolidar com a grans marques globals aquesta nova fornada d'empreses catalanes nascudes a recer d'internet? Esperem poder respondre a aquesta pregunta afirmativament d'aquí a uns anys. Sens dubte, la seva sort dependrà de la capacitat de lideratge dels seus responsables en el difícil repte d'enfocar-les i fer-les brillar en un mercat cada vegada més global.

OPINIÓ

**Pere Martí
i Bertran**

Jordi de Manuel i Barrabín (1)

Jordi de Manuel i Barrabín (Barcelona, 1962) és un professor de biologia i de ciències de la naturalesa que, com tants altres ensenyants, compagina la docència amb l'escriptura. Ha publicat més de trenta títols, tant novel·les com narracions breus i tant per al públic adult com per al juvenil i l'infantil. La seva passió per fabular es veu sobretot en la varietat de gèneres i subgèneres que conrea, però sobretot en la creació d'uns personatges, unes trames, uns ambients... que ens atrapen, que ens fan rumiar, que ens obren horitzons i que, cosa d'agrair, són creats amb voluntat literària. Val la pena de destacar-ne, també, que la ciència sempre hi sol tenir un cert pes, quan no n'és la base argumental. Per la seva obra, ha rebut una dotzena de guardons, com ara el premi El Lector de l'Odissea (2001) amb l'obra *Disseccions*, el Manuel de Pedrolo (2004) amb *Calcs*, el Pin i Soler de la ciutat de Tarragona (2012-2013) amb *La decisió de Manperel* o el Frederic Pujolàs-Ciutat de Figueres (2019) amb la narració breu *Codi binari*.

Arran de la lectura proposada aquest mes de març pel Club de Lectura de la biblioteca Torras i Bages de Vilafranca del Penedès, en vaig llegir *El cant de les dunes* (Pagès Editors, 2006), una novel·la de ciència-ficció. Tot i no ser un gènere que m'entusiasmi, ho he de confessar, m'hi vaig endinsar i us he de dir que no solament em va atrapar, sinó que em va engrescar a llegir, confinat com estic per la Covid-19 i fent meu el #joemquedo-acasailleixo, les altres obres seves del gènere que en tenia a casa. I la veritat és que no me n'he penedit gens, que no només m'han agradat, sinó que hi he trobat personatges, paisatges, situacions, reflexions... d'aquells que recordes durant anys, d'aquells que fitxes i tot, perquè hi ha frases, imatges, recursos que penses que en algun moment et

podran fer servei.

De novel·les seves de ciència-ficció en tenia tres, a casa, i, si m'ho permeteu, us en faré cinc cèntims. Del conjunt en voldria destacar tres o quatre característiques. En primer lloc una llengua rica, precisa i molt científica, com era d'esperar, valgui la redundància, d'un científic (val a dir, en aquest aspecte, que també hi he notat algunes vacil·lacions, malgrat els correctors de les diverses editorials, en l'ús o en la manca, depèn dels casos, dels pronoms febles); en segon lloc, el fons reflexiu, filosòfic de les novel·les, ja que, sense que les puguem qualificar de novel·les de tesi, l'autor sempre vol fer rumiar el lector, sigui jove o adult, sobre aspectes diversos de la natura i l'univers, dels éssers humans, de la societat...; en tercer lloc,

L'autor sempre vol fer rumiar el lector, sigui jove o adult

la capacitat creativa d'intrigues, de misteris, sovint a base d'insinuacions, d'ambigüitats, que criden l'atenció del lector i li fan preguntar-se com es resoldran, com se'n sortirà l'autor (vaja, que no és pas perquè sí que s'hagi fet un nom entre els autors de novel·la negra i política); en quart lloc, i com ja he assenyalat, la base científica, sempre rigorosa i ben documentada, i alhora sempre assequible, com a bon ensenyant que és; i en cinquè lloc, la utilització de paratextos (totes tenen diversos epígrafs, per exemple) i de tipografies variades.

La primera novel·la, naturalment, és *El cant de les dunes*, que ja he esmentat i que aviat espero poder compartir amb la gent del Club de Lectura, un cop hagi passat aquest malson. Es tracta d'una

doble reflexió, d'una banda sobre la diferència i sobre la llibertat d'exercir-la i la necessitat de respectar-la, gossaria dir, i de l'altra sobre la colonització. Uns temes ben actuals i ben arrelats a la condició humana, que podem aplicar perfectament a massa períodes històrics per desgràcia, malgrat que a l'obra els fets narrats s'esdevinguin l'any 2300 de la nostra era, aproximadament. Es tracta d'una colonització, en aquest cas del planeta Mnèsia, duta a terme pels terrícoles, coneguts pels éssers intel·ligents que l'habiten com a gaians, ja que la Terra està en un greu perill a causa d'una V Gran Guerra. L'autor, a través d'un narrador omniscient i en tercera persona, alterna les dues visions dels fets narrats, la dels gaians i la dels mnèsics, que, naturalment, són diametralment oposades. Hi ha una paradoxa que, a parer meu, descriu perfectament el dilema que s'hi planteja i que serà clau en l'evolució dels personatges: "És ben curiós... Se n'adona comandant? Vostè forma part de les Forces de Pacificació de les Nacions Unides. Jo mateixa sóc una estudiant de la vida, però tant l'un com l'altre tenim com a missió sembrar la mort en un món que no coneixem." (pàg. 121) Perquè la tesi que s'hi planteja és si dues espècies intel·ligents poden conviure en un mateix món, en un mateix espai. La conclusió no us l'avançaré pas, però més aviat tira a pessimista. Si hi afegim les reflexions sobre els límits de la intel·ligència artificial, sobre les relacions entre humans i robots, sobre les clonacions, o encara sobre les possibilitats de canviar de les persones o l'ètica de segons quines accions, entendreu per què he apuntat que s'acostava a una novel·la de tesi, sense ser-ho però, ja que la intriga i la narració hi tenen tant o més pes que les idees que hi planteja l'autor.

Josep Aracil

Edatisme

La paraula *edatisme* s'utilitza per descriure la discriminació de la gent gran per qüestions d'edat. Podríem afirmar que aquesta discriminació ha existit tola la vida, no és cap cosa nova. Des de temps immemorial, els vells, les persones grans dependents o discapacitades, si són pobres, no les vol ningú, ni la pròpia gent gran vàlida. Quan en un casal d'avis hi aparquen una persona gran dependent, són els propis usuaris qui la rebutgen, en considerar que no han de ser ells qui l'han de cuidar, sinó la seva família o l'administració.

Per descriure aquesta realitat social, els sociòlegs han inventat la paraula *edatisme*, la qual no fa referència solament als vells, sinó que realment afecta a totes les persones retirades del treball remunerat per qüestions d'edat. Tot i que aquesta discriminació es fa més ostensible amb la mesura que augmenta l'edat i la dependència. L'edatisme és una realitat social de caràcter quasi universal, amb poques excepcions.

El coronavirus l'ha intensificat, quan alguns reconeguts polítics de països europeus han fet públic no tenir cap

tipus d'objecció a prioritzar la mort de la gent gran, considerada com un grup parasitari no productiu. També està afectant els metges, com un greu problema ètic, relacionat amb el seu jurament hipocràtic, de per damunt de tot no jugar mai a ser Déu. Joc que els pot afectar, quan el creixement de les necessitats hospitalàries col·lapsa les UCI i planteja el dilema pretesament diví, d'haver d'escollir, sobre si cal discriminar la gent gran, no tenint-la en compte, en benefici de persones afectades més joves.

OPINIÓ

Josep Burgaya

DES DE FORA

Caldria assegurar la producció estratègica

Quan Europa ha necessitat determinats productes sanitaris de base industrial per fer front a l'epidèmia del coronavirus, s'ha trobat que ja no disposava de les plantes que els poguessin fabricar. Parlem de respiradors, de mascaretes, d'alcohol en gel, vestimenta adequada per als professionals de la salut... Coses força elementals, escassament complexes, que vam renunciar fa molts anys a produir en nom dels costos baixos a què es podien produir en el món asiàtic de salaris paupèrrims i condicions de misèria. Teòricament, no hi havia cap problema, ja que el sistema global satisfia la demanda en qualsevol moment i en qualsevol lloc de manera extremadament ràpida i més eficient. Però això podia ser així en condicions normals, habituals, però els publicistes de la globalització productiva no van pensar que de vegades es donen situacions excepcionals en les quals el mercat deixa de ser eficient i no produir en el propi país, un problema. En moments crítics, ja sigui per guerres, epidèmies o escassetats, les cadenes d'abastament es trenquen, els sistemes logístics es debiliten i la temptació dels productors llunyans a especular-hi és inevitable. I els països propers, socis almenys teòricament, malden també per obtenir uns productes ara cobejats i escassos. La tesi tan incrustada en el pensament econòmic d'ençà de David Ricardo, com és el de l'avantatge competitiu, es mereixeria d'algunes matisa-

cions en la pràctica. Encara que en part s'ha fet, reconvertir plantes industrials per transformar la producció cap a una "economia de guerra" té moltes dificultats, falta expertesa i requereix temps. Justament, el temps de resposta per disposar de productes essencials ha resultat llarg i, en alguns casos, letal.

Així, entre moltes altres coses, l'epidèmia actual ha evidenciat encara més les limitacions i les disfuncions que ha comportat la doctrina mundialitzadora imperant en els darrers quaranta anys. Els capdavanters del capitalisme planetari desregulat, de la desaparició de fronteres econòmiques que limitin les energies comercials, els partidaris d'estructures d'estat menors i d'un món on prevalgui l'individualisme i el lliure mercat ens han portat a una distribució mundial de la producció que, a més de desindustrialitzar i precaritzar laboralment àmplies zones del món, ens ha convertit en dependents d'una producció feta a molts milers de quilòmetres de distància i sobre la qual no tenim cap possibilitat d'incidir en cas de necessitat. La desterritorialització és el que caracteritza el capitalisme global de l'era actual. Seria necessari replantejar-se la distribució internacional de la producció que ha generat la globalització, o almenys el món occidental haurà de reflexionar sobre si és possible una activitat econòmica equilibrada i que generi ocupació sense indústria, i alhora haver

esdevingut tan dependents i tan vulnerables.

Quan parlo d'aquestes coses m'agrada citar Dani Rodrik, el qual va explicar ja fa uns anys com la democràcia i l'autodeterminació nacional haurien de prevaldre sobre la hiperglobalització, la qual creu clarament incompatible amb la democràcia. Per a aquest economista de Harvard, la humanitat està davant un dilema de difícil resolució –de fet un trilema–, entre allò econòmic, allò nacional i allò democràtic. Per a ell, la sortida és que la democràcia creï regles globals que es recolzin en mecanismes de responsabilitat molt més complexos dels que tenim actualment. En cas contrari, defensa una versió renovada del proteccionisme econòmic en la mesura que "els països tenen dret a protegir els seus propis sistemes socials, normes i institucions". Sense instruments d'intervenció econòmica, els estats no poden sostenir els serveis ni assegurar el benestar dels seus ciutadans. Sense una economia sòlida, diversa i completa tampoc es pot assegurar la provisió d'allò que és fonamental per a la població. La doctrina proteccionista generalitzada i mantinguda en el temps acostuma a resultar perversa i empobradora, però no protegir la capacitat de produir en el territori allò que pot resultar estratègic i imprescindible en moments crítics desarma qualsevol país, li fa perdre una noció bàsica i raonable de sobirania.

Carles Duarte

Quan el cel embogeix

Segons Lluís Calvo, "El cel, quan embogeix, toca de peus a terra". Antoni Vidal Ferrando, que és un dels nostres millors autors, s'hi agafa per construir la novel·la *Quan el cel embogeix*, un llibre fascinant i pertorbador que s'enlaira pels camins imaginatius dels somnis, que "són veritables metàfores de la vida real", sense desconnectar mai del tot de la quotidianitat. Antoni Vidal Ferrando, amb una llarga i reconeguda trajectòria com a poeta i narrador, hi retrata un escriptor emmirallat en Marcel Proust i obsedit per un anhel de projecció i de transcendència. Amb aquest propòsit cada nit avança en la redacció d'una crònica per on desfilen els seus avantpassats, un lloro saberut que se suïcida o un fiscal de tics franquistes. Tot plegat respira un aire de desencís, de pèrdua de sentit. Intueix que la literatura perdurable requereix de l'autor coratge i passió: "Com els volcans, com els guerrers de les tribus mongoles, un escriptor ha de cremar per dins." Però la seva visió del món literari és aspra i descarnada:

"Escriure llibres és com lluitar a primera línia de combat. Alces un peu o voltes cantó, i ja t'incomoden o t'escometen. Tots contra tots, tibats, sectaris." Resseguint les pàgines de la novel·la acompanyem aquest aspirant a geni en les seves cabòries i els seus records. Hi descobrirem el noi captivat per la seva mare ("Jo frissava de tornar gran per poder-me casar amb ella", "l'estimaven els ocells i els peixos", "cantava amb la veu blanca dels lliris i dels clars de lluna"), que ens parla de la mort de tuberculosi del seu pare i de la relació amorosa de la seva mare amb un vicari. També hi trobem la seva devoció per les papallones, que "ja existien a l'època dels dinosaures". Sap que les obres mestres en totes les arts il·luminen i dignifiquen una humanitat que és capaç de crueltats esgarrifoses. Infel·liç ("Fa anys que ningú no em guarda les fronteres de la felicitat"), desesperat, anota: "només la mar no mor".

Decebut de la condició humana, escriu: "vivim de pura inèrcia". Lúcid i escèptic,

es mostra incòmode amb relació a la nostra contemporaneïtat, des d'una Europa sense ànima ("Occident es degrada, periclita, negreja, ha perdut el rumb") fins a una Espanya castissa i esperpèntica ("El fiscal [...] segueix les consignes arbitràries, jactancioses, de la premsa de Madrid: propaga libels, llança anatemes"). Fins i tot, sembla premonitori quan conclou: "Qualsevol dia, tornaran calamitats com el diluvi universal." Ara bé, aquesta mirada crítica està amorosida d'una ironia intel·ligent, com quan el guacamai, anomenat Capità Flint, canta *Els segadors* si sent passar el cotxe del fiscal o la furgoneta de la policia o quan ens explica que deixa d'anar a l'església perquè "en tenia tan poques ganes com de cercar petroli, d'estudiar esperanto o d'especialitzar-me en toponímia". Una de les qualitats d'Antoni Vidal Ferrando és la bellesa, la riquesa i la potència del llenguatge i de l'estil. *Quan el cel embogeix* no n'és una excepció: "Duc les butxaques plenes de crepuscles."

LLIBRES

CRÍTICA LITERÀRIA

August Garcia i Orri

Paraules
contra l'oblitL'ÀVIA QUE PERDIA LES
PARAULES

Autor: Pere Martí i Bertran

Il·lustrador: Joan Miró Oró

Editorial: Fundació El Solà

Col·lecció: Contes de terra i pedra, núm. 5

Lloc i any d'edició: La Fatarella, 2019

Nombre de pàg.: 51

“Sí, àvia, no pateixis, seré la teva Xahrazad.”

Això diu la Laia quan s'adona que la seva àvia Sofia està oblidant les paraules que tants cops li havia ensenyat. Li agradava dir-les en veu alta, explicar-ne el significat, jugar-hi a fer endevinalles o a enfilar-les en una història. Però la Sofia ara té Alzheimer. La Laia encara no sap què vol dir això, però ja n'ha vist un dels primers efectes en la parla de l'àvia. Fins i tot ja no li diu Laia sinó el nom d'aquella jove que explicava contes durant mil i una nits per salvar la seva vida.

En Pere Martí ha bastit una història plena de tendresa per explicar als infants una realitat tan dura com és l'Alzheimer. Una paraula tabú com *càncer*, *depressió* o *mort*. I és que –com diu la mare de la Laia–: “Cal saber totes les paraules, les bones i les dolentes, perquè negant la realitat no podem canviar-la mai.”

L'autor ens explica aquesta realitat des de la felicitat relació àvia-neta (una més en l'obra de Martí). Ens mostra l'inici d'aquesta malaltia i ens ensenya com en són, d'importants, les paraules per viure. La Laia ho té clar: cada dia n'hi recordarà algunes. I així,

com la jove del conte, podrà mantenir-li “el somriure i la mirada que em recorden que, malgrat tot, continua sent la meva àvia”.

Aquesta història té dos mèrits: explicar l'Alzheimer als infants –en això Martí és pioner, com ho va ser explicant-los la guerra civil a *El xiquet i el poble perdut*–, i mostrar quanta vida, quanta bellesa hi ha darrere els mots. Martí escriu un petit homenatge a la literatura mateixa a través de la història de la Xahrazad.

Les il·lustracions de Joan Miró Oró, sòbries però molt expressives, són un excel·lent acompanyament visual a una història tan emotiva. El llibre conclou amb un apèndix on els

infants podran conèixer amb més detall l'Alzheimer: qui el va descobrir, què provoca i com prevenir-lo i ajudar els que el pateixen. L'ha escrit l'Àngels Cererols, metgessa especialitzada en demències senils i cofundadora de l'associació *Llambusca*, que treballa en benefici dels malalts i les persones que en tenen cura.

Estic segur que els nens i les nenes no només aprendran paraules molt boniques com *celística*, *endiumentjada*, o *llossa* –aquesta jo no la sabia–, sinó que també estaran més preparats per enfrontar-se a “la malaltia de l'oblit” i acompanyar així els seus avis i àvies.

Miquel Erra

D'amors,
de venjances
i de silencis

S'ha novel·lat molt sobre la Guerra Civil espanyola. Han passat més de 80 anys i l'odi *fraternal* que va amarat d'aquells anys de misèries, venjances i devastació continua inspirant autors d'arreu de l'estat. Amb *Tants anys de silenci*, el gallec Francisco Castro (Vigo, 1966) ens presenta un relat certament impactant. Autor de llarga trajectòria i especialment reconegut a la seva terra, Castro situa la història en un *pazo* de la població de Flàvia en dos moments diferents simultàniament: els primers embats de la guerra, el juliol de 1936, i l'actualitat.

El doctor Emilio Varela és un filantrop d'esperit republicà que, als anys 30 del segle passat, ha transformat aquest casalot en un oasi de cultura i un cant a les llibertats. És pare d'una filla, l'Ana, i s'ha afillat dos joves del poble, Ramón i Darío, que s'enamoraran de la filla. El primer, poeta emergent, n'acabarà sent la parella; el

segon, ferit i acomplexat, acabarà fent carrera militar i, en esclatar la guerra, retornarà al *pazo* per fer esclatar tot el seu ressentiment.

Més de 70 anys després, Anxela, una jove que també lluita amb els seus propis silencis arran de la violència masclista que pateix en pròpia pell, liderarà una exhumació de les fosses localitzades a Villa Flàvia. En una d'elles, separada de la resta de cadàvers, hi apareix l'esquelet d'una noia amb un llibre de poesia entre les mans.

Castro ens regala un relat tan escruixidor com trepidant, a ritme de thriller. A cavall dels dos moments temporals vesteix la doble història amb capítols curts que conviden a continuar llegint. Amb un narrador omniscient, a voltes focalitzat en algun dels personatges, la història parla del dolor pel record, de la injustícia i de la barbàrie, però també de l'amor i el desamor, motors de tot plegat.

El gir final, sorprenent, torna a evidenciar que, com recull la mateixa portada del llibre, “no tot el que està enterrat queda sepultat per sempre”. Hi ha ferides que mi no acaben de cicatritzar.

TANTS ANYS DE SILENCI

Autor: Francisco Castro

Traductor: (del gallec) Eduardo Velasco

Editorial: Capital Books

Lloc i any d'edició: Barcelona, 2020

Nombre de pàgines: 204

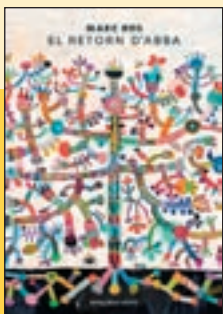

LECTURES CONFINADES

'Les grans epidèmies modernes'
Salvador Macip / La Campana

L'any 2010, Salvador Macip va publicar aquest llibre que ara s'acaba de reeditar, actualitzat, i que de moment està disponible en versió electrònica. Metge, investigador en genètica molecular, divulgador científic i escriptor, ja explicava aquí que vivim en el món amb enemics invisibles. I el nostre estil de vida els escampa amb extraordinària facilitat.

'El retorn d'Abba'
Marc Ros
Rosa dels Vents

És el debut literari de Marc Ros, el líder del grup Sidonie, que arriba primer en format electrònic i al maig, en paper. Una novel·la sobre com un artista es coneix a ell mateix. Un cant a l'amistat. El llibre està lligat al proper disc del grup, amb el mateix títol. "Llibre i àlbum estan connectats com si fossin les branques d'un mateix arbre", diu Ros.

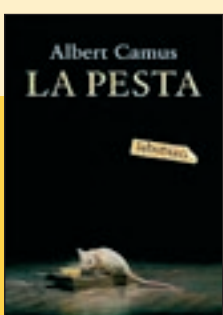
'Els horitzontals i altres històries verticals'
Carles McCragh / Ed. Cal·lígraf

Les editorials prenen iniciatives per alleugerir-nos el confinament, també les petites. Cada dos dies, Edicions Cal·lígraf penjarà en obert al seu web un dels nou relats d'aquest llibre publicat el 2016. Contes amb humor nostàlgic, amb intriga, amb denúncia social, de la ploma d'aquesta advocat i escriptor, promotor dels premis LiberPress.

'Crònica desordenada de Ciutat Antiga'
Jaume Oliver / Pagès Ed.

Presentada tot just el novembre passat, la novel·la de debut d'aquest periodista mallorquí és una de les que ja preveia un escenari d'epidèmies. Les que venen després de la Gran Pluja, les que obliguen la gent a refugiar-se en un túnel de vidre. Però el protagonista en sortirà per descobrir les restes d'un món antic que li havien dit que no existia.

'La pesta'
Albert Camus
Ed. 62 (La Butxaca)

Un clàssic del segle XX. Camus va imaginar que a la ciutat algeriana d'Orà, encara colònia francesa, s'escampava una epidèmia de pesta. Els seus habitants són incrèduls, primer. Després, tanquen la ciutat i s'adonen que només es tenen a ells mateixos. Té moltes lectures possibles, i s'ha dit que la pesta és una metàfora del feixisme.

GEOGRAFIA LITERÀRIA

Llorenç Soldevila

Mirador del poeta

“Abril

Lliris morats, prada de trèvol,
núvols de neu, cel matinal.
Fulloles noves s'emmirallen a
l'estany d'aigua verge, benèvol.

És càndid el vol dels coloms.
Sàvia, la primavera crea
l'ombra rosa dels arbres de Judea,
l'ombra grisa dels cínamoms.

S'han acabat les violetes.
Cap al tard, la boira s'esmuny.
Xopes de blau, arribaran de lluny,
un vespre càlid, orenetes.

El sol, un vell sense esperança,
tímid com un infant s'acosta;
i cada tarda, quan se'n va a la posta
té una mica més de recança.”

Màrius Torres

AUTOR
Màrius Torres
(1910-1942)

OBRA
'Poesies i altres escrits'
Ed. 62, 1993

INDRET
Mirador de Faig o
de Màrius Torres

MUNICIPI
Sant Quirze Safaja
COMARCA
Moianès

Seguim portant aquí autors que van escriure des de la reclusió. Màrius Torres va crear gairebé tota la seva obra en els darrers anys de la seva curta vida, que va passar al sanatori de Puig d'Olena, a Sant Quirze Safaja, malalt de tuberculosi. Des d'aquest mirador, que ja havia aparegut en aquesta sèrie, podem llegir un poema que va dedicar al mes d'abril, just ara que ha començat. Situat 200 metres abans d'arribar a Puig d'Olena i centrat per unes ulleres gegants de ferro que recorden la forma de les que duia el poeta, permet divisar un ampli panorama.

MARIA PILAR SUBIRANA

LLENGUA

EL 9 ETS I UTS

114

 CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA
CNL D'OSONA

Parlem del coronavirus?

Us animem a seguir aquesta secció i us convidem a fer-nos arribar consultes i comentaris a través de vic.ass@cpnl.cat

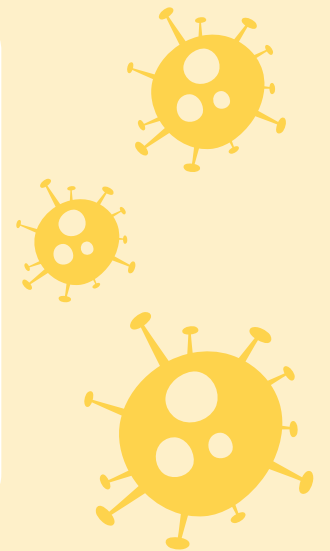
L'actualitat informativa està ocupada absolutament per l'epidèmia declarada a Wuhan (la Xina) el novembre de 2019. Si ens aturem a mirar com hem de dir de manera adequada tota la terminologia a l'entorn d'aquest virus, ens hi pot ajudar el Termcat. Aquí, però, us fem un resum dels aspectes més generals.

Si parlem del nom oficial de la **malaltia**, l'OMS l'ha anomenada COVID-19 (de l'anglès *corona virus disease*, i la xifra 19, per l'any en què va sorgir). La grafia més adequada és amb rodona i majúscules. No obstant això, com que té alta presència mediàtica, també s'accepta la versió amb minúscules **covid-19**. Com que es tracta d'una malaltia –gènere femení–, si hem de posar-hi un article davant serà el femení: **la covid-19**.

Si, en canvi, volem fer referència al **virus**, el nom és coronavirus SARS-CoV-2 i el gènere ha de ser masculí “el coronavirus”. De totes maneres, en contextos comunicatius l'OMS recomana que per evitar confusions es parli del “virus responsable de la COVID-19” o “el coronavirus de la COVID-19 (anàlogament a les formes *virus de la grip* o *virus de la sida*)”.

Si voleu més informació de la terminologia relacionada amb el coronavirus podeu accedir a la pàgina del Termcat, Recull de termes del coronavirus. <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/286>

Font: Termcat

ENGLISH IN A BITE

 ESCOLA
D'IDIOMES
UVIC | UVIC-UCC

ANGLÈS

Villagers unite against the virus

Very recently we did two 'bites' on the two very different subjects of the difficulties of English spelling and the brave, selfless reaction of residents in an English village, Eyam, during the Bubonic Plague of 1665-66. Today we are going to combine those two subjects into a single 'bite'.

Here we have another example of selfless behaviour *plus* a text that has quite a few spelling mistakes – which we will reveal in the next edition of 'English in a Bite'.

CATALÀ

Veïns i veïnes units contra el virus

Dues noves edicions d'aquesta secció les hem dedicades a dos temes ben diferents. D'una banda, les dificultats de l'ortografia en anglès i de l'altra, la reacció valenta i altruista dels habitants d'un poble anglès, Eyam, durant la plaga de la pesta bubònica del 1665-66. Aquesta setmana combinarem els dos temes en aquesta secció.

A continuació us mostrem un altre exemple de comportament altruista en un text que té unes quantes errades ortogràfiques, que us farem saber a la propera edició d'English in a bite'.

Let's begin. The English village of Chilmark in Wiltshire is now in lockdown. Most but not all of its 450 residents, many of them elderly, are staying behind closed doors, in self-isolation. Nothing new there, you might think. However, in echos of the community spirit of the 'plague village' of 355 years ago, local volunteers have formed a group to help the people in self-isolation - who live in a village without a single shop. Under the orders of a local councilor and ex-member of the Women's Royal Army Corps, Morag Philpott, 33 volunteers are taking food, drink and medicines to the self-isolators. Local farm shops are preparing 'veg boxes' to be distributed, an activity echoed by the doctors' surgery, six kilometres away, with its 'med boxes'. The volunteers include a bus driver, a retired nurse, a gardener, a lawyer and a banker – the last two also help residents who have legal or financial problems.

The locals have also thought about ways of combatting the perils of social isolation. A fitness instructor is continuing her popular classes - normally done in the open air or the village reading room - via a video conference sight. There is also a book xchange system, where people leave bags of books on the steps of the same reading room, and a weekly online village quiz. The local newspaper provides updates on food and delivery services, as well as links to online activities such as virtual museum tours.

Breaking News: In the Oxfordshire village of Denchworth, a mystery local is now buying fish and chips, cooked in the local pub every Friday, for all 171 residents. The idea is “to bring the community together”. The food will be delivered for the next 12 weeks by local volunteers. Not quite the 'Feeding of the Five Thousand' perhaps – and chips rather than loaves of bread - but a wonderful gesture nonetheless. These anti-virus voluntary workers are setting an example which should go viral.

By Conor Gleeson

Les solucions de la setmana anterior: ■ *cloth; fleas; rector; parishioners; isolate; heat; bury; sadness; cordon; perish*

MÚSICA

EL CLÀSSIC

Jaume Espuny

DONOVAN 'Cosmic Wheels'

Epic, 1973

El 1965, amb només 19 anys, Donovan gravava el seu primer disc. Ell i una guitarra acústica, res més. De seguida se'l va batejar com el "Bob Dylan anglès". Cançons folk, algunes, com "Colors", que aquí es va fer molt popular amb diverses versions en català, eren ideals per cantar-les en un foc de camp. Vuit anys després, el 1973, Donovan publicava aquest *Cosmic Wheels*, que era el seu onzè disc i que va fer empipar a molts crítics. I és que les primeres cinc cançons, les de la cara A del vinil, són completament elèctriques, a l'estil del que triomfava a principis dels setanta a Anglaterra: el glam rock, amb gent com T. Rex, David Bowie o Slade. Ja poden dir el que vulguin els crítics: Donovan ho clava. Cal destacar d'aquesta primera part l'alegre "Maria Magenta". A la segona cara, Donovan es calma i torna una mica als orígens acústics (però no del tot), amb cinc precioses cançons. Si n'he de triar una, no hi ha

cap dubte: la trista i melancòlica "I Like You", que no em cansaria mai d'escoltar. *Cosmic Wheels*, com molts altres discos d'aquells temps, va patir la censura franquista. A la cançó "The Intergalactic Laxative" anomena diverses vegades el penis, i cada vegada que ho fa, al vinil hi sonava un xiulet. Per riure o per plorar, no sé... Aquest va ser l'últim gran disc de Donovan, que, per cert, ja fa 15 anys que no en treu cap.

NOTES

Judit Neddermann fitxa per una multinacional

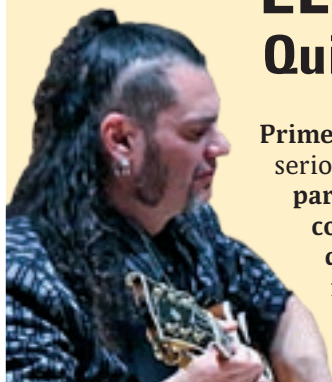
Avui s'estrena el primer dels *singles* d'*Aire*, el quart disc de la cantant catalana Judit Neddermann. Aquest treball, però, no serà un més sinó que suposarà un salt vertiginós en la carrera d'una artista que a partir d'ara forma part de la família d'Universal Music. Tal com ella mateixa reconeix en una nota feta pública a l'hora de llançar el primer avançament del nou treball, "aquest nou pas té molt a veure amb la confiança que ha dipositat en mi Alejandro Sanz. Em sento immensament afortunada. La música és una de les coses més belles que tinc en la meua vida, em fa millor persona i em dona l'oportunitat de compartir amb gent meravellosa. Superar els moments difícils també m'ha portat fins aquí, així que

amb molta il·lusió, esperança i amb moltes ganes començo aquesta nova etapa que m'encantaria seguir compartint amb tots vosaltres". Neddermann havia editat fins ara tres discos en solitari (*Tot el que he vist*, *Un segon* i *Nua*), havia estat la cantant del grup d'aires jamaicans The Gramophone Allstars i havia col·laborat amb dotzenes de músics com Jordi Drexler, Macaco, Amaia, Txarango, Joan Manuel Serrat o Guillem Roma. El que li va capgirar la vida, però, va ser la col·laboració que va fer en el nou disc d'Alejandro Sanz on cantaven junts –i en català!– la cançó *Aquest segon*. I a partir d'aquí va venir *Aire* i tota la resta amb un ressò que ara anirà (esperem) més enllà dels Països Catalans.

EL TEST

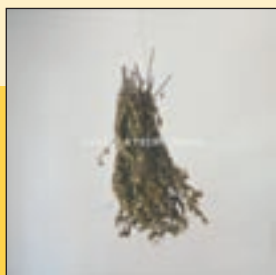
Quim Abramo

Primer instrument que vas aprendre a tocar? El piano. I després, ja més seriosament, la guitarra elèctrica. **Primer grup del qual vas formar part?** Armageddon, una banda de heavy metal. **Primer disc que et vas comprar?** *Piece of Mind*, d'Iron Maiden, o *Powerage*, d'AC/DC. **Quants discos tens?** Uns 3.000. Comptant DVD i vídeos musicals, 300 o 500 més. **Salva'n tres.** *Piece of Mind*, d'Iron Maiden; *A Dynamic New Sound*, de Wes Montgomery Trio; *Vienna Naked*, de Wolfgang Muthspiel; *Jim Hall Live!*, de Jim Hall; *Another Perfect Day*, de Motörhead; *Let It Be*, de The Beatles. Serien tres sent generosos.

NOVETATS DISCOGRÀFIQUES

Jordi Sunyer

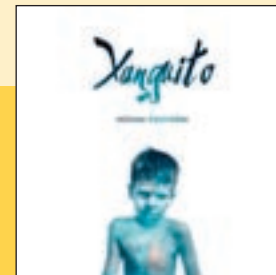
MARALA 'A trenc d'alba'

Marala és un trio femení amb tres veus que agermanen els Països Catalans. Selma Bruna és de Sant Cugat del Vallès; Sandra Monfort és de Pedreguer, i Clara Fiol, de Palma. I totes tres, cadascuna amb el seu accent, combinen els cants ancestrals amb repertori propi (amb moltes peces amb lletra de Miquel Martí i Pol) en un disc en clau feminista produït per Vic Moliner que és una joia. També hi ha col·laboracions d'autèntic luxe com les de Xarim Aresté a la guitarra, Aleix Tobias a les percussions o el grup madrileny Panenka. Folk d'altíssima volada.

JOJET I MARIA RIBOT 'Sant Llorenç'

Els manresans Jo Jet (Jordi Serra) i Maria Ribot continuen creixent –musicalment parlant– i presenten ja el seu tercer treball, titulat *Sant Llorenç*. El disc, el més ambiciós que han enregistrat fins ara, l'han parit amb el productor Karlos Osinaga (Lisabö), referent a l'escena del rock i el punk basc, i el resultat és excepcional: cançó d'autor amb aires folk cantada a cau d'orella ideal per digerir aquests dies de confinament escarxofats al sofà de casa ja que ens fa viatjar cap a les emocions i sobretot cap a la infantesa.

XANGUITO 'Milions d'estrelles'

Dos anys després de llançar el seu primer disc, els mallorquins Xanguito tornen a la càrrega amb *Milions d'estrelles*, un àlbum amb deu cançons on demostren les ganes de seguir experimentant en la fusió d'estils. Pel que fa a sonoritat, són una espècie de barreja entre els enyorats Projecte Mut (folk-rock des d'Eivissa) i els vallesans Doctor Prats, sobretot quan flirtegen amb els sons més electrònics. I tot plegat embolcallat amb unes lletres optimistes, vitalistes i un pèl surrealistes que conviden a la festa. Molt necessari en els temps que corren.

ECONOMIA

ELS PARQUETS

Joan Carles Arredondo / @joancarredondo

HELICÒPTER PENDENT
D'ENLAIRAR-SE

Els actuals són dies molt delicats. Ho són, naturalment, per al sistema sanitari, que ha d'afrontar la pressió d'un constant increment de contagis per la Covid-19. També per a la ciència, abocada a estudiar l'evolució de la malaltia i en la recerca dels medicaments més eficients i d'una vacuna que previngui, en un futur, d'una repetició de la pandèmia. La ciència treballa des de zero, perquè el virus que ha causat el fenomen era un desconegut fa no gaire més de tres mesos. Hi ha pressa per avançar en els remeis, però al mateix temps cal prudència perquè si no s'encerta amb el remei, el mal pot arribar a ser encara pitjor.

El mateix desconeixement previ i la mateixa prevenció inspiren la resposta a la crisi econòmica que, com a dany col·lateral a tantes vides perdudes, s'està produint en forma de llocs de treball perduts temporalment o definitivament, d'empreses amb la supervivència en entredit i les conseqüències que, tot plegat, com una bola de neu s'incrementen a mesura que passen dies, setmanes i mesos. La prevenció necessària davant una crisi sanitària d'aquesta magnitud és global, en forma de confinaments de població, impedida d'anar a la feina –i probablement de cobrar a final de mes–, i de la consegüent impossibilitat de les empreses i dels autònoms per produir i, per tant, d'ingressar els diners necessaris per mantenir l'activitat, pagar als seus treballadors i fer front a les responsabilitats fiscals amb les administracions.

Els fets han anat confirmant la desconfiança envers una resposta europea que surti del marc mental de l'austeritat. Els països del nord posen fre a les grans aportacions que necessiten els estats del sud, que han hagut de destinar molts recursos al sistema sanitari i que n'hauran d'afrontar potser encara més a pal·liar el mal que les mesures de distanciament social provoquen en l'economia.

Ni tan sols en la dura crisi de finals de la dècada passada i principi de la present es va donar una cir-

cumstància en la qual estan en risc tots els factors que sumen en la riquesa d'un país. El PIB està compost per quatre grans motors: la despesa de l'Estat, la inversió de les empreses, les exportacions i el consum dels ciutadans. La despesa de l'Estat creixerà, però probablement no ho pugui fer en la mesura que cauran les exportacions –les empreses no poden fabricar–, no invertiran, i els ciutadans tendiran a consumir menys perquè, o bé ja són a l'atur, o no gosaran pel temor de caure-hi en algun moment. Ni oferta, ni demanda: una economia en estat vegetatiu.

Davant d'aquesta situació, els estats que tenen capacitat de decidir sobre la seva economia van prenent decisions diverses. Com passa amb els medicaments, les receptes tenen el risc de provocar efectes secundaris, però l'economia també està en una situació d'emergència i ajornar la presa de mesures és contraproductiu. I ho han fet ràpidament alguns països. Als Estats Units, referent del liberalisme, i malgrat els titubejos d'una presidència de decisions impredecibles, s'ha posat en marxa un pla bilionari per posar diners a les butxaques dels ciutadans, i donar suport a les empreses perquè puguin sobreviure a la crisi i mantinguin un pols adient per arrencar a bona velocitat quan s'hagi superat l'emergència.

Més complex, com no podia ser d'altra manera en tractar-se d'un estat europeu, és el pla de Dinamarca. Aquest país nòrdic s'ha proposat una mena de criogenització de l'economia. L'Estat pagarà subsidis a les persones per deixar de treballar, sense que aquesta aturada productiva acabi lesionant les empreses. El compromís que han d'assumir els empresaris per no haver de pagar el 75% del sou dels treballadors és no fer acomiadaments.

Les economies nord-americana o danesa estan més sanejades que l'espanyola i es poden permetre prendre mesures d'aquest estil, i no fer el que ha

acabat passant aquests dies: el país entra en un estat econòmic vegetatiu, però les conseqüències les paguen els empresaris –que hauran de fer front als salaris dels treballadors sense disposar d'ingressos– i els treballadors, que hauran de retornar aquestes hores d'inactivitat involuntària.

Solucions ben diferents de la que estan plantejant alguns economistes dels que es consideren assenyats. Des de fa més de 50 anys, està teoritzat l'anomenat helicòpter monetari –l'autoria de la qual, de la teoria i la metàfora, s'ha d'atribuir al Nobel d'Economia Milton Freeman–, consistent, més o menys, en el que fa els Estats Units: posar diners a la butxaca dels ciutadans. D'aquesta manera, la part de la demanda d'aquesta crisi econòmica es veu menys afectada, els consumidors perden la por de comprar, i es necessita més producció quan l'emergència hagi acabat. També se'n pot dir engegar la màquina de fer diners (la bèstia negra dels països del nord d'Europa).

De moment, la gran decisió europea no l'han presa els estats, sinó el Banc Central. Incrementar fins a 750.000 milions d'euros les compres de deute públic i privat. Una màquina de fer diners, però que es reparteix a la banca perquè en faci el que consideri convenient. Més facilitats de negoci per al sector financer, que rep els diners i els posa a la venda, guanyant-hi amb els interessos.

L'helicòpter monetari estalviaria aquest pas, però el problema –a banda de l'habitual desconfiança entre països europeus– és que crear diners del no-res és l'avantsala d'una gran inflació. Fa uns dies l'economista Xavier Sala i Martín –partidari de la solució helicòpter– reconeixia aquest risc, però en l'actual situació, sintetitza la seva posició amb una imatge prou eloqüent. "Preocupar-se per la inflació quan tenim un virus assassí que ha paralytitzat l'economia mundial és com preocupar-se de si les cadenes del Titanic estan ordenades". Queda dit.

INDICADORS

Cau la venda de cotxes

El mercat de venda de vehicles nous s'ha desplomat al mes de maig, en una quinzena amb l'activitat aturada per les mesures de confinament per la pandèmia del coronavirus. El descens és del 70% comparat amb el mateix mes de l'any passat. Els poc més de 5.000 turismes matriculats durant el mes és una xifra més baixa que la que es registrava en els pitjors moments de la crisi de la dècada passada.

Rècord a la Seguretat Social

La Seguretat Social va tancar l'exercici passat amb un rècord de recaptació a l'Estat. Va ingressar 124.161 milions d'euros, amb un 7,4% d'increment procedent de les persones ocupades. Aquesta xifra elevada de recaptació va incidir en una reducció del dèficit, que va quedar en un dèficit de 16.793,3 milions d'euros, un 1,34% del PIB, i un descens de l'11,6% en comparació amb el 2018.

ALEGRIA INTERIOR

Eulàlia Robert, directora de PNL Barcelona

I tu, com estàs?

Estem vivint moments excepcionals. Molt pocs de nosaltres hem passat en la nostra vida per una situació d'alerta mundial com la que estem vivint en aquests moments, amb mesures d'aïllament i confinament que poden durar setmanes. Algunes vivències poden resultar dures i necessiten respecte, paciència, afecte i acceptació dels uns amb els altres. Aquesta situació actual ens planteja grans reptes socials, però també personals.

Encara que tots compartim la situació general de forma similar, a títol personal vivim les situacions quotidianes de forma diferent i "molt subjectiva". Aquesta subjectivitat ve en funció d'emocions i sentiments, dels nostres valors, creences, necessitats, hàbits i entorns en què estem confinats o en els quals ens movem.

Moltes persones estan prestant serveis a altres persones, perquè no faltin recursos bàsics com ali-

ments i medicaments i sobretot atenció sanitària. Com a societat tenim un deute amb aquelles persones que estan cuidant de la salut de majors i malalts, fins i tot a costa de posar en risc la seva pròpia salut.

Gràcies!

Encara que experimentem moments d'inseguretats, incertesa o preocupació, també podem viure des de més calma i serenitat. En aquest sentit, aquests

dies es poden dedicar uns minuts a fer algun tipus de meditació. Es pot *meditar*, simplement, prestant atenció a com estem respirant, atenent a com s'expandeix el pit quan l'aire entra en els nostres pulmons i com es relaxa quan l'aire surt... És interessant adonar-se si la respiració és profunda o si és més superficial, si s'expandeix més el pit o l'abdomen, si el ritme és ràpid o lent, i podem anar trobant formes de calmar la respiració, perquè sigui una mica més rítmica, una mica més profunda i una mica més abdominal.

Mentre estàs llegint aquestes línies i, potser, prestant atenció a com respire, pots adonar-te com estàs vivint tu ara mateix. Com et trobes? Quins són els teus reptes?

Segurament en la teva vida has superat dificultats amb anterioritat, com ho vas fer? Què et va ajudar en aquelles situacions?

De la mateixa manera que pots recordar el que vas fer ahir, també pots recordar de quina manera vas ser capaç de sortir d'una experiència que, al seu dia, et semblava impossible de superar.

Les persones tenim molts més recursos dels que pensem. De vegades, com més desesperada sembla una situació, més ràpidament apareix una solució o una nova forma adaptativa per superar-la. Els éssers humans estem preparats per trobar formes creatives de viure les situacions de crisi. Com hem escoltat alguna vegada, en xinès la paraula *crisi* està formada per dos caràcters. El primer és *wei*, que significa 'perill', i el segon és *ji*, que vol dir 'oportunitat'.

De la mateixa manera que diàriament escoltem notícies que poden *espantar*, també hi ha notícies en què apareixen actuacions generoses i altruistes, llegim que estan baixant els nivells de contaminació en molts llocs.

Quines oportunitats creus tu que s'obren a nivell general i social en aquests moments? Si aquesta situació per a tu representés una oportunitat de realitzar algun canvi positiu en la teva vida, quina seria aquesta major oportunitat?

L'HORÒSCOP

Dhanna Astròloga

Del 03-04-2020 al 09-04-2020

ÀRIES (Del 21 de març al 20 d'abril)

Mostres interès per expressar qüestions que fins ara tenies ocultes. Amb Venus per Casa III, modes el teu discurs. Pot sorgir l'amor al xat o amb una persona veïna.

TAURE (Del 21 d'abril al 20 de maig)

Si et preocupava l'economia, Venus a Casa II pot portar un ajut. Practiques activitats plaents com la cuina. Amb una amistat podeu patir un malentès. Mira de ser clar.

BESSONS (Del 21 de maig al 21 de juny)

Pots mostrar-te molt seductor. Si tens parella, s'inicia una etapa de vivències intenses. Alguna qüestió relativa a la professió no està clara i toca esperar una mica.

CRANC (Del 22 de juny al 21 de juliol)

Gaudeixes del teu món més íntim, de meditar i de la tranquil·litat. També hi ha la possibilitat que algú estigui començant a interessar-te, però encara ho dux en secret.

LLEÓ (Del 22 de juliol al 23 d'agost)

Pots sentir-te impacient i cercaràs la manera de cremar l'energia. Evita entrar en discussions estèrils. Algunes coses del passat et venen a la memòria per comprendre-les.

VERGE (Del 24 d'agost al 23 de setembre)

Un excés de missatges i comunicació t'obligarà a triar, perquè necessites temps per al que és més important. Pots viure moments d'especial romanticisme amb la parella.

BALANÇA (Del 24 de setembre al 23 d'octubre)

Venus a Casa IX inclina a un augment d'energia i connexió amb persones que viuen lluny de tu. La relació amb els fills entra en una nova etapa en què et mostres més actiu.

ESCORPÍ (Del 24 d'octubre al 22 de novembre)

En l'àmbit laboral prens una actitud més defensiva i lluites pel que creus just. Pots viure alguna tensió amb les persones més joves de la llar. Caldrà tenir paciència.

SAGITARI (Del 23 de novembre al 21 de desembre)

Si cerques col·laboradors, amb Venus transitant per Casa VII pot ser el moment. La ment et va a mil per hora i fins i tot pots tenir algunes intuïcions importants.

CAPRICORN (Del 22 de desembre al 20 de gener)

Sembla que pots tenir pèrdues econòmiques, però amb el teu tarannà controlat remuntaràs molt bé. Si has patit algun problema de salut, entres en una notable millora.

AQUARI (Del 21 de gener al 19 de febrer)

Mart transita pel teu signe i prefereixes anar per lliure i no seguir camins aliens. Sospeses ser pare o mare en aquestes dates. Pots descobrir un nou talent artístic.

PEIXOS (Del 20 de febrer al 20 de març)

Saturn per Casa XII inclina a fer-te responsable dels teus punts febles. Compte a deixar-te envair pel pessimisme. Mantenir-te actiu t'ajudarà a tenir un bon equilibri.

CINEMA

LA CRÍTICA DE LA SETMANA

Joan Millaret

'Matthias & Maxime'

De Xavier Dolan

El despertar sexual
curtcircuitador

Després de l'ensulsiada del seu treball en sòl americà *The Death and Live of John F. Donovan* (2017), el canadenc Xavier Dolan va presentar a la darrera edició del Festival de Canes *Matthias & Maxime*. Dolan, jove prodigi, *enfant terrible*, ha estat un autor sempre mimat per Canes, on ja havia participat en nombroses ocasions en competició, cas de *Mommy* (2014) o *Juste la fin du monde* (2016). Dolan reflecteix a *Matthias & Maxime* la història de dos amics d'infància que després de besar-se durant el rodatge d'un curtmetratge amateur no podran escapar d'aquest bes en el futur, com l'empremta inesborrable d'un pecat original.

Xavier Dolan, que ha tornat a rodar al Quebec, recrea aquest episodi d'una colla d'amics de jove-tut que bé podria ser autobiogràfic, ja que el mateix Dolan es reserva per a un dels papers principals, el Maxime del títol, amb el tret distintiu afegit d'una taca de naixement en el rostre. L'altre coprotagonista d'aquesta romàntica història d'amistat i impre-vist i desbordant enamorament entre dos amics és el Matthias del títol, interpretat per Gabriel d'Almeida Freitas.

El film és la història d'un bes que farà tremolar una estreta amistat fundada des de la mateixa infància i que provoca el despertar d'un desig sexual inesperat, una pulsio homosexual reprimida. Un sotrac que els empaitarà vagin on vagin, encara que cadascú intenti refer la seva vida a la seva manera. Així, Maxime vol escapar a Austràlia, fugint també d'una mare amb la qual no s'entén, mentre que Matthias s'ha casat i ha creat la seva pròpia cèl·lula familiar. Un antic bes difícil de gestionar i de pair

que en el present dona també com a resultat un bonic i lluminós melodrama generacional.

Dolan filma amb gran alegria i vivacitat, amb el seu estil inconfusible, sovint amb una càmera en perpetu moviment, aquests dos éssers que semblen condemnats a romandre units per un fet anodí de conseqüències sísmiques en llurs vides. Ara que la tendresa o la sensibilitat que desprèn el conjunt es ressent també d'una fatigosa redundància per moments que deixa entreveure un cert deix de vanitat i petulància.

Un film que destaca també per un repartiment coral en què retrobem alguns habituals dels films de Dolan com Antoine Pilon o l'actriu Anne Dorval, que sovint interpreta el paper de mare en els seus films. Cal anotar, també, que en aquests moments d'excepcionalitat que viu l'exhibició cinematogràfica a causa de la crisi sanitària provocada pel coronavirus, la distribuïdora Avalon preestrenarà *Matthias & Maxime* aquest darrer cap de setmana de març a la plataforma de cinema en visió Filmin abans que el film arribi a les pantalles de cinema.

EDUCACIÓ

Ens de Comunicació / AMIC

El joc tradicional, un aliat perfecte per portar millor el confinament

Aquests dies de confinament desperten la creativitat de qualsevol persona i molt especialment la d'aquells pares i mares que busquen formes originals d'entretenir els seus fills. Tot i així, si les noves idees ja comencen a esvair-se, no patiu; els jocs de tota la vida poden ser la vostra solució. A través de materials i recursos com les baldufes, les cartes, les xapes, els folis en blanc o les paraules, Montse

Assens i Pinyeres Assens presenten *100 jocs per fer a casa amb els teus fills*, un llibre que recopila diversos jocs tradicionals per gaudir en família i sense

sortir de casa.

Entre l'àmplia proposta de jocs que es presenta, destaquen aquells amb què només cal paper i llapis per jugar, com ara el penjat, el tres en ratlla, les sopes de lletres o el joc dels vaixells. Per a aquells que disposin de materials com cartolines, baldufes, taulers, cartes o xapes a casa, el llibre també proposa diverses idees: fabricar avions de paper, jugar a les dames, organitzar curses de xapes i d'avançaments de baldufes o construir castells de cartes.

Si, en canvi, es té predilecció per aquells jocs que requereixin més moviment, les autores recullen una selecció ben engrescadora: el pica-paret, la gallineta cega o l'arrencar cebes. Altres jocs que s'hi poden trobar i que aguditzen sentits com la vista o l'oïda són els clàssics Veig, veig, Fred o calent, el joc dels disbarats o el joc del telèfon.

100 jocs per fer a casa amb els teus fills opta per la recuperació del joc tradicional i posa en valor els seus punts forts, com ara despertar la creativitat i l'enginy. Tal com assenyalen Montse Assens i Pinyeres Assens, la tria ha prioritzat el joc en equip, la companyonia i la sostenibilitat, presentant jocs que es poden confeccionar amb pocs materials i que no suposen una gran despesa. Les activitats també persegueixen la voluntat de ser un punt de trobada entre pares i fills, i els objectius col·lectius predominen per sobre dels individuals.

PASSATEMPS

MOTS ENCREUATS

Pau Vidal

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1										■		
2						■						
3		■							■			
4					■							
5							■					
6				■								■
7	■								■			
8			■									■
9					■							
10										■		
11		■					■					
12					■							
13										■		

HORIZONTALS: 1. Quan a la cort no hi ha taula se'n fan tips. Allà on es trenquen els carrers / 2. Equivocat durant l'aterratge. Vèrtebra que tard o d'hora ens farà renegar / 3. Nus inservible. Col·locat per procedir a l'acte més antic. Indicis d'irregularitats / 4. Passo la dalla i em queden les pells del cereal. Sovint ens la reclamen per megafonia / 5. El dit de desdir-se. Poc habituals, com certes terres / 6. Entre en èctasi quan es giren. Teixit de cotó provinent de Calicut / 7. La Purificació?: però si és un bastard! Mossèn en fase d'aprimament / 8. Obren l'oficina. Content com sol estar tot quissoi. Un punt d'orgull / 9. La Grècia en què s'inspira el fenomen manga. Pendent de l'expulsió definitiva / 10. Energia que proporciona tenir companyia. Intramurs / 11. Ningú la guanya en virtut. Vell aragonès amb fama de portuguès. Ensumar un insòlit redol / 12. Inventi el parnàs italià. S'eixuguen la suor de la dona pendó / 13. Euga de color de canyella. Sempre són dins la bossa.

VERTICALS: 1. Té prou sentit comú per amagar les santes. Callava el que li convenia / 2. Metall preciós a fora. El pitjor que li pot passar és que el dibuixin pla. Als límits del detall / 3. Calces a l'uniforme de can Bagués. Preparació gelatinosa amb un toc d'azalea / 4. És a la rajola com a la trola el troll. Sopa menorquina amb regust de bescurit / 5. Tres quartes parts de l'atur. Empesos contra la pròpia porteria. Una altra com ella i paf / 6. Una altra com ella i ella. Quan m'aturaré semblaré un paraire. El pterodàctil ja en tenia una abans que s'inventés / 7. Matalàs i llençols pel riu. De fusta. Encenen encens / 8. Un mamífer a ca l'Eleuteri. Resistent com una muntanya americana / 9. Són de sa majestat. Carreteres amb evident passat franquista / 10. Gravat mecànic a dues tintes. El més dinàmic dels conjunts corals / 11. És un coleòpter?, és un travesti?: no, és una cistellera. Ara resistents a seques / 12. Costa de pujar però en baixar es menja. Teixits tan canviants que podrien ser un romanès.

SUDOKUS

AMIC

Ompli la quadrícula de 9x9 caselles dividides en subquadrícules de 3x3 amb les xifres de l'1 al 9. No s'ha de repetir cap xifra en una mateixa fila, columna o subquadrícula.

Dificultat: mitjana

				8			3	6
5	3				2			
	7	8		3	5		1	
8					1			
	5	1		7		4	2	
			5					8
	2		8	5		7	9	
			2				4	5
1	6			9				

Dificultat: baixa

4	3		9					
		7		8				
		8			7	9		
				4				5
	5	3	6		8	7	9	
2				5				
		6	3			4		
				1		5		
					6		2	9

SOLUCIONS

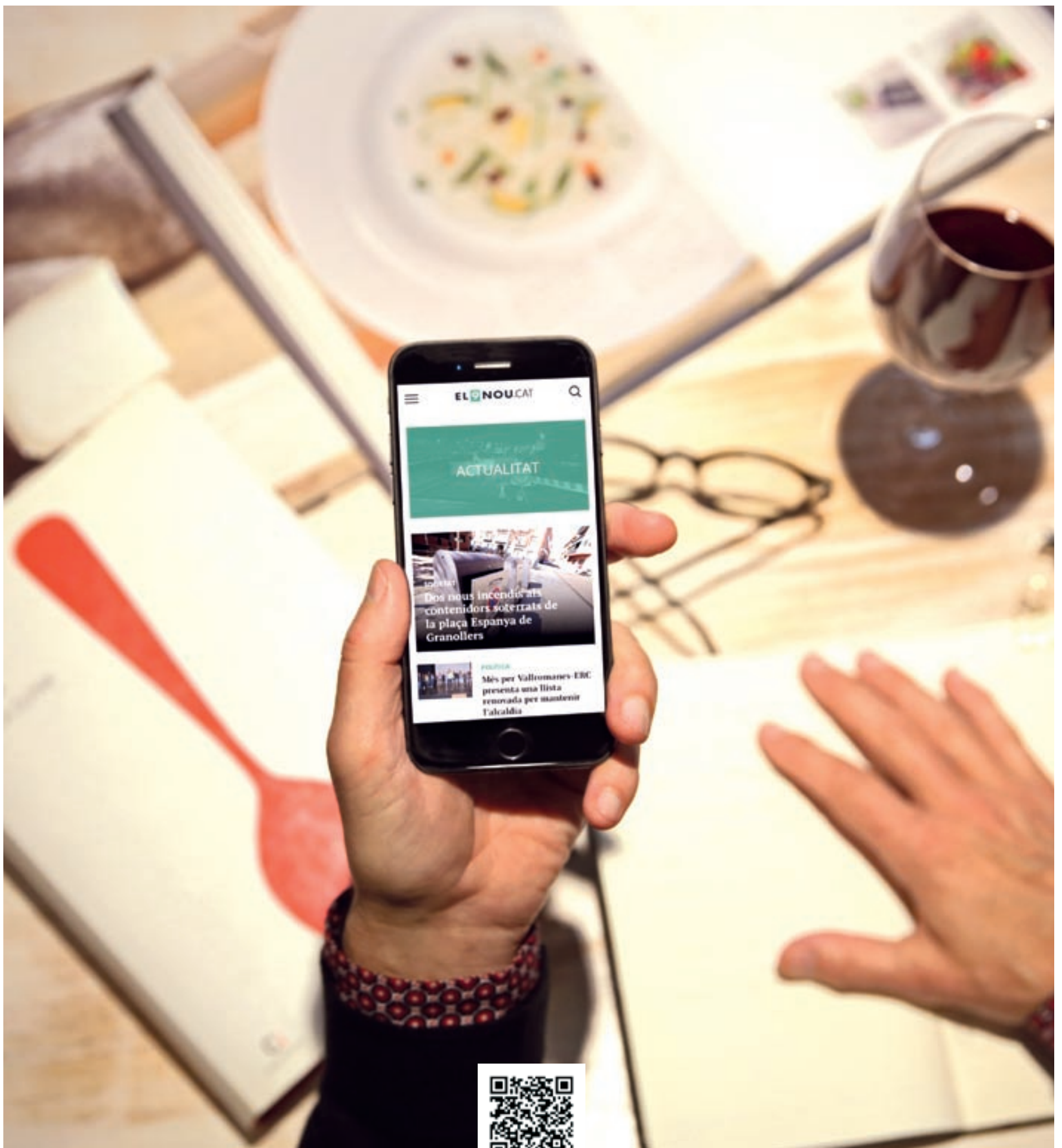
8	4	1	5	7	6	3	2	9
3	9	2	8	1	4	5	6	7
5	7	6	3	9	2	4	1	8
2	8	4	7	5	9	1	3	6
1	5	3	6	2	8	7	9	4
7	6	9	1	4	3	2	8	5
6	2	8	4	3	7	9	5	1
9	1	7	2	8	5	6	4	3
4	3	5	9	6	1	8	7	2

Dificultat: baixa

1	6	5	4	9	7	3	8	2
7	8	9	2	1	3	6	4	5
4	2	3	8	5	6	7	9	1
3	9	7	5	2	4	1	6	8
6	5	1	9	7	8	4	2	3
8	4	2	3	6	1	9	5	7
9	7	8	6	3	5	2	1	4
5	3	6	1	4	2	8	7	9
2	1	4	7	8	9	5	3	6

Dificultat: mitjana

13	A	L	A	T	Z	A	N	A	S
12	I	D	E	I	S	S	U	E	N
11	T	L	S	O	L	O	S	O	L
10	E	L	E	C	T	R	I	C	A
9	M	A	G	N	A	N	O	N	A
8	O	F	A	L	E	G	R	O	I
7	E	S	P	U	R	I	I	M	A
6	T	C	E	C	A	L	I	C	O
5	A	N	U	L	A	R	R	A	R
4	S	E	G	O	A	T	E	N	C
3	N	A	J	U	P	I	T	I	R
2	E	R	A	T	L	U	M	B	A
1	S	O	B	R	A	L	L	E	S

L'actualitat, segons Pep Palau

Segueix l'entrevista

EL 9 NOU.CAT

9MAGAZIN.CAT

